

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
«30» серпня 2024 року,
протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
«30» серпня 2024 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри соціального забезпечення,
кандидатка економічних наук, доцентка
«26» серпня 2024 року

_____ Ірина КРАВЕЦЬ

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій
«27» серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри менеджменту,
економіки, статистики та цифрових
технологій,
кандидатка економічних наук, доцентка
«27» серпня 2024 року

_____ Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету публічного управління,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
«27» серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
«29» серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«29» серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни		– 3
2.	Заплановані результати навчання		– 4
3.	Програма навчальної дисципліни		– 7
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		– 9
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 9
	4.2.	Аудиторні заняття	– 9
	4.3.	Самостійна робота студентів	– 9
5.	Методи навчання та контролю		– 10
6.	Схема нарахування балів		– 10
7.	Рекомендовані джерела		– 11
	7.1.	Основні джерела	– 11
	7.2.	Допоміжні джерела	– 11
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		– 12

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	28 Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	–	281 Публічне управління та адміністрування
3.	Назва спеціалізації	–	не передбачена
4.	Назва дисципліни	–	Менеджмент соціальної роботи
5.	Тип дисципліни	–	вибіркова
6.	Код дисципліни	–	ППВ 1.25
7.	Рівень вищої освіти	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	третій (ДФН) / четвертий (ЗФН)
10.	Семестр	–	шостий (ДФН) / сьомий (ЗФН)
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	4 / 120
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу	–	30
	лекційні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	практичні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	самостійна робота (годин)	–	84
	% від загального обсягу	–	70
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	2,8
	самостійної роботи	–	6,5
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	14
	% від загального обсягу	–	11,6
	лекційні заняття (годин)	–	6
	% від обсягу аудиторних годин	–	42,9
	семінарські заняття (годин)	–	8
	% від обсягу аудиторних годин	–	57,1
	самостійна робота (годин)	–	106
	% від загального обсягу	–	88,4
12.	Форма семестрового контролю	–	залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	«Основи наукових досліджень» «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» «Макроекономіка» «Система публічного адміністрування» «Національна та громадська безпека»
	2) супутні дисципліни	–	«Основи трудового права» «Конфліктологія» «Регіональний та місцевий розвиток»
	3) наступні дисципліни	–	-
14.	Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p style="text-align: center;">Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p style="text-align: center;">Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</p> <p>СК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.</p> <p>СК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.</p>
Програмні результати навчання	<p>ПР 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.</p> <p>ПР 5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати засвоєні визначення понятійно-термінологічного апарату менеджменту соціальної роботи;
1.2)	пояснювати основні положення управління організаціями в соціальній роботі та складові, на яких ґрунтується цей процес;
1.3)	розрізняти види соціальних організацій, принципи управлінської діяльності у соціальній роботі;
1.4)	характеризувати об'єкт та суб'єкт менеджменту соціальної роботи;
1.5)	визначати закономірності менеджменту соціальної роботи;
1.6)	відтворювати принципи і функції менеджменту соціальної роботи;
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати основні положення, які розкривають зміст управління в соціальній роботі;
2.2)	визначати зовнішні та внутрішні чинники впливу на соціальну організацію;
2.3)	розуміти роль менеджера в діяльності організації;
2.4)	ідентифікувати процеси в менеджменті соціальної роботи;
2.5)	розуміти взаємозв'язок між ефективністю діяльності організації та її кадровим забезпеченням;
2.6)	пояснювати психологічні особливості ділового спілкування;
2.7)	прогнозувати майбутні наслідки ведення кадрової політики в організації;
2.8)	пояснювати причини виникнення конфліктів та наслідки їх ігнорування;

3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	застосовувати основні теоретичні положення щодо прийняття управлінських рішень в менеджменті соціальної роботи;
3.2)	застосовувати набуті знання для формування та реалізації соціальних проектів та програм у соціальній роботі;
3.3)	використовувати інструменти системного підходу в менеджменті соціальної роботи;
3.4)	попереджувати і вирішувати можливі конфліктні ситуації шляхом використання структурних методів управління конфліктом, способів впливу на учасників конфлікту та правил розв'язання конфліктів;
3.5)	здійснювати різні види обліку та контролю в менеджменті соціальної роботи;
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	оцінювати зовнішні та внутрішні фактори впливу на діяльність організації в соціальній роботі;
4.2)	виділяти відмінності та визначати загальні риси існуючих моделей управління організацією;
4.3)	досліджувати особливості кадрового забезпечення організації;
4.4)	розрізняти соціотипи особистості та типи поведінки менеджерів;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	узагальнювати прогресивний досвід в менеджменті соціальної роботи;
5.2)	Застосовувати науково-практичні підходи до підбору та розміщення кадрів в організаціях соціальної сфери;
5.3)	використовувати різні інструменти ділового спілкування для налагодження сприятливого психологічного клімату в колективі;
5.4)	інтегрувати елементи системи управління при прийнятті управлінських рішень;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати напрями та ефективність проведення кадрової політики;
6.2)	самостійно працювати над інформаційними матеріалами, проводити їх моніторинг, робити висновки на етапі прийняття управлінських рішень;
6.3)	встановлювати чинники, що визначають ефективність ділових комунікацій в організації;
6.4)	оцінювати менеджерські моделі в соціальній сфері;
6.5)	аргументувати проблеми та перспективи розвитку організації соціальної роботи;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	пропонувати напрями удосконалення управлінських технологій в менеджменті соціальної роботи;
7.2)	брати участь у розробці соціальних проектів та програм в системі соціальної роботи;
7.3)	удосконалювати кадрову політику в організації соціальної роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальне управління. Становлення менеджменту соціальної роботи.

Сутність управління соціальною роботою. Соціальна політика. Соціальна сфера. Соціальне управління. Основна функція соціального управління.

Становлення і розвиток менеджменту соціальної роботи. Система управління. Підходи у розвитку теорії і практики управління. Визначення сутності та змісту менеджменту соціальної роботи. Структура системи менеджменту соціальної роботи. Управління соціальною роботою.

Типологія менеджменту соціальної роботи. Адміністративно-командне управління соціальною роботою. Економічне управління соціальною роботою. Регламентне управління соціальною роботою. Нормативне управління соціальною роботою. Централізоване управління соціальною роботою. Гнучке управління соціальною роботою.

Тема 2. Сутність організації. Управління організаціями в соціальній роботі

Поняття і структура соціальних організацій. Ознаки організації. Організації як результат цільового раціонального мислення і регульованої співпраці. Цілі організації. Стратегія організації.

Різновиди соціальних організацій. Формальні організації. Неформальні організації. Ділові організації та їх функції. Лідерство. Авторитет. Організації в менеджменті соціальної роботи. Соціальна служба. Підходи до аналізу характерних рис соціальних служб. Атрибути організації. Протиріччя практичної діяльності соціальних служб.

Управління організаціями. Сутність управління. Бюрократія. Принципи соціальної управлінської діяльності. Фактори впливу на організацію. Внутрішнє середовище організації. Фактори зовнішнього середовища та його функціональні сфери.

Тема 3. Об'єкти, суб'єкти, закони, принципи та функції менеджменту соціальної роботи

Об'єкт та суб'єкт менеджменту соціальної роботи. Керівники низової ланки. Керівники середньої ланки. Керівники вищої ланки. Організаційний менеджмент. Менеджмент персоналу. Самоменеджмент.

Підходи, моделі та методи взаємозв'язку об'єктів та суб'єктів менеджменту соціальної роботи. Комплексний підхід в менеджменті соціальної роботи. Складові елементи управління. Методи побудови структури соціальної служби. Закони та принципи менеджменту соціальної роботи. Закономірності менеджменту соціальної роботи. Принципи менеджменту соціальної роботи. Функції менеджменту соціальної роботи. Інформаційні, технологічні, організаційні функції.

Тема 4. Управлінські рішення, облік та контроль

Управлінська інформація та її види. Класифікаційні ознаки інформації. Функції інформаційних систем. Комунікація. Комунікаційна мережа. Значення документів в управлінні. Роль управлінських рішень в менеджменті соціальної роботи. Класифікація управлінських рішень. Вимоги до управлінських рішень. Конкретність рішення. Відповідність рішення правовим нормам. Своєчасність прийняття рішення.

Організація прийняття рішень та її виконання. Етапи прийняття управлінського рішення. Облік як завдання та функція менеджменту. Облік в управлінні. Документальний облік. Фінансовий облік. Матеріальний облік. Облік кадрів.

Контроль як функція менеджменту соціальної роботи. Об'єкт контролю. Види управлінського контролю. Контроль в соціальній роботі.

Тема 5. Соціальні проекти, моделі та програми в системі соціальної роботи

Соціальне проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи. Форми соціального проекту. Вигоди реалізації соціальних проектів.

Класифікація соціальних проектів. Сучасні концепції проектування соціальної роботи. Структура управлінської логіки проектування та програмування.

Етапи і принципи соціального проектування. Соціальне замовлення. Паспортизація об'єкта. Визначення цілей. Прогнозування. Соціальна технологія проектування. Базові принципи соціального проектування. Менеджерські моделі в соціальній сфері. Особливості предмету та продукту менеджменту соціальної роботи. Об'єкти менеджменту соціальної роботи. Суб'єкти менеджменту соціальної роботи. Функції менеджменту соціальної роботи. Моделі взаємозв'язку суб'єктів та об'єктів менеджменту в організації.

Системний підхід в менеджменті соціальної роботи. Різновиди системного підходу. Основні принципи системного підходу.

Тема 6. Управління конфліктами та стресами. Супервізія та менеджмент соціальної роботи

Виникнення та сутність конфлікту. Причини появи конфлікту. Управління конфліктною ситуацією. Інтегруюча роль переговорів. Сумісність інтересів. Підготовка до переговорів. Урегулювання конфлікту через втручання третьої сторони. Управління конфліктами в організаціях. Структурні методи управління конфліктом. Способи впливу на учасників конфлікту. Правила розв'язання конфліктів

Види конфліктів. Способи вирішення міжособового конфлікту. Причини конфліктних ситуацій. Помилки менеджера в міжособистісному спілкуванні. Способи усунення конфліктів. Сутність стресу. Стресові ситуації та управління ними. Особливості управління персоналом в стресогенній діяльності. Сутність поняття «супервізія».

Тема 7. Роль менеджера в діяльності організації

Оцінка менеджерських здібностей та визначення придатності до управлінської діяльності. Формування менеджера. Самооцінка та самопізнання. Лідерство, вплив та влада. Підходи до визначення лідерства. Влада. Харизматичне лідерство. Стиль лідерства керівника. Взаємовідносини в колективі. Психологічний клімат. Неформальні стосунки. Характеристики типів темпераменту. Соціотипи особистості. Характеристика типів темпераменту.

Типи поведінки менеджерів. Авторитарний тип керівника. Демократичний тип керівника. Ліберальний тип керівника. Заклади соціальної роботи. Специфіка управління закладом соціальної роботи. Управлінська праця менеджерів соціальної роботи. Мета управлінської праці. Управлінський персонал. Види поділу праці менеджерів. Функції менеджера-керівника. Вимоги до професійної компетенції менеджерів соціальної роботи. Імідж менеджера. Основні якості сучасного менеджера.

Тема 8. Кадрове забезпечення соціальної роботи

Науково-практичні підходи до підбору та розміщення кадрів в організаціях соціальної сфери. Принцип професіоналізму керівників. Професійно-кваліфікаційний розвиток. Ознаки професіоналізму керівника. Компетентність керівника.

Кадровий потенціал менеджменту соціальної роботи. Кадрова політика. Потенціал. Кадровий потенціал. Категорії управлінських працівників. Структура управлінського персоналу менеджменту соціальної роботи. Принципи формування кадрової політики в сфері соціальної роботи. Складові кадрової політики в сфері соціальної роботи. Рівні кадрової політики. Кадрове планування. Ресурсне забезпечення менеджменту соціальної роботи. Сутність управління людськими ресурсами. Види ресурсів.

Тема 9. Психологічні особливості ділового спілкування

Ділове спілкування як специфічна форма контактів і взаємодії людей. Ефективне ділове спілкування. Фази спілкування. Форми і функції спілкування. Рівні ділового спілкування.

Загальні правила поведінки з керівником. Стосунки із співробітниками, загальні правила поведінки з колегами по роботі. Стосунки з підлеглими. Особливості стосунків із заступниками.«Тяжкі боси» і стратегія поведінки з ними. Техніка ведення ділових індивідуальних бесід. Ділова розмова по телефону. Правила етикету ділової телефонної розмови. Мистецтво слухати і схилитися до своєї думки. Створення сприятливого психологічного клімату.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Тема 1. Соціальне управління та менеджмент соціальної роботи	14	2	2	-	-	10	13,5	0,5	1	-	-	12
Тема 2. Сутність організації. Управління організаціями в соціальній роботі	13	2	2	-	-	9	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 3. Об'єкти, суб'єкти, закони, принципи та функції менеджменту соціальної роботи	13	2	2	-	-	9	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 4. Управлінські рішення. Облік та контроль	15	2	2	-	-	10	13,5	0,5	1	-	-	12
Тема 5. Соціальні проекти, моделі та програми в системі соціальної роботи	13	2	2	-	-	9	13,5	0,5	1	-	-	12
Тема 6. Управління конфліктами та стресами. Супервізія та менеджмент соціальної роботи	13	2	2	-	-	9	15,5	0,5	1	-	-	14
Тема 7. Роль менеджера в діяльності організації	13	2	2	-	-	10	14	1	1	-	-	12
Тема 8. Кадрове забезпечення соціальної роботи	13	2	2	-	-	9	14	1	1	-	-	12
Тема 9. Психологічні особливості ділового спілкування	13	2	2	-	-	9	14	1	1	-	-	12
Усього годин	120	18	18	-	-	84	120	6	8	-	-	106

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань;
- 2) повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

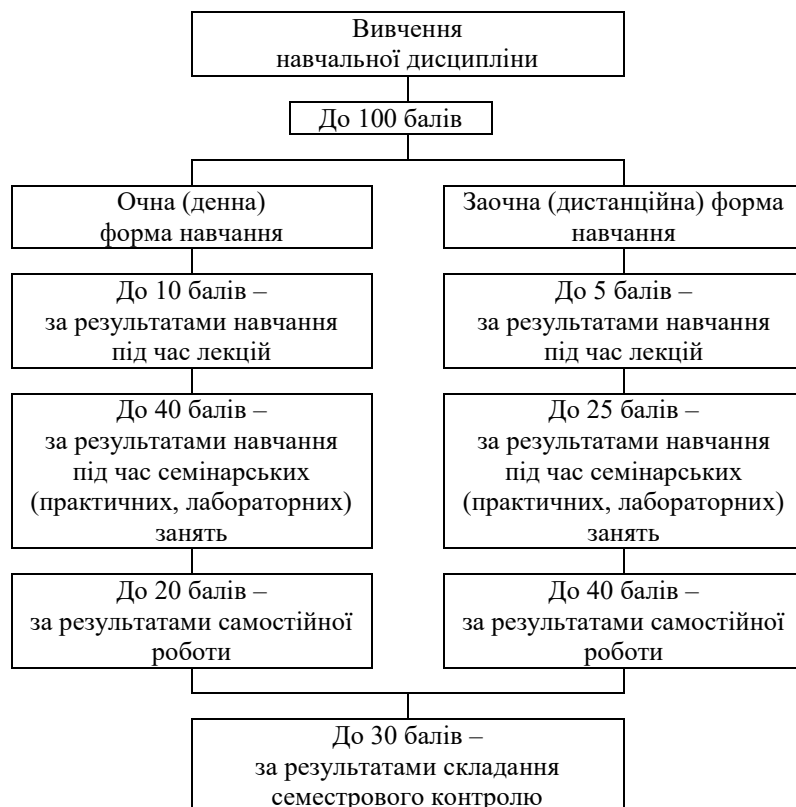
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів на лекції щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних робіт у формі відкритих питань;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Структура залікового білету включає 30 тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань, визначається в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Андрущенко В.П. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи: навчальний посібник. Київ: ДЦСН, 2023. 276 с.
2. Главацька О.Л. Менеджмент соціальної роботи: курс лекцій. Тернопіль: ТДДУ, 2019. 65 с.
3. Єрмошенко М.М. Менеджмент: навчальний посібник. Київ: Національна академія управління, 2020. 655 с.
4. Колбіна Л.А. Менеджмент соціальної роботи: навчальний посібник. Одеса, 2017. 406 с.
5. Лукашевич М.П. Менеджмент соціальної роботи: Теорія і практика: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2019. 296 с.
6. Менеджмент соціокультурної діяльності як напрям наукового та технологічного знання / наук. ред. О.Ю. Щербина-Яковлева. Суми: репозитарій СумДУ, 2018. 207 с.
7. Надейко М.М. Оцінювання стану менеджменту соціальної відповідальності за внутрішніми векторами. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-27>.
8. Рейкін В.С. Соціальний менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки., 2022. 129 с.
9. Сиченко В.В. Соціальний менеджмент як елемент системи управління підприємством. URL: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics/6_102468.doc.htm.
10. Холковська І.Л. Соціальна компетентність як умова успішної самореалізації особистості. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2016. № 47. С. 63–67.

7.2. Допоміжні джерела

1. Березіна С.Б. Сфери та рівні соціальної політики в контексті ризик-менеджменту соціальних ризиків. *Інтелект XXI*. 2018. № 4. С. 36–40.
2. Васиньова Н.С. Самоуправління як метод соціального менеджменту. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3891/1/Vasineva16-17.pdf>.
3. Горемікіна Ю.В. Моніторинг і оцінювання якості та ефективності соціальних послуг: прикладний аспект. *Соціальна і демографічна економіка*. 2016. № 3 (28). С. 122–132.
4. Дегтяр А.О., Бородін О.Д. Основні складові механізму державного управління соціально-культурною сферою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 7. С. 109–113.
5. Коленда Н.В. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «соціальний менеджмент». *Економічний часопис СХУ імені Лесі Українки*. 2016. № 3. С. 32–36.
6. Лукашевич М. Менеджмент соціальної роботи: сутнісні характеристики та функції. *Соціальна робота в Україні: теорія та практика*. 2023. № 4. С. 21–24.
7. Ольчак М., Ростек К. Вдосконалення соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах: посіб. Київ, 2019. 57 с.
8. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.
9. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.
10. Рамон Ш. Західна і східна Європа: соціальна робота і соціальна політика//Соціальна робота в Україні: перші кроки/ За ред. Полтовця В. Київ, 2023. С. 7-27.
11. Система соціальних служб і служб соціальної роботи: навч.-метод. комплекс / укл. Н.О. Мирошніченко. Київ: Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2010. 40 с.

12. Соціальна робота в Україні: навчальний посібник / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Марченко та ін.; за заг. ред. І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. Київ: ДЦССМ, 2024. 256 с.
13. Соціальний менеджмент: основні напрямки. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/14059/>.
14. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін: зб. наук. пр. / гол. ред. В.М. Ворона, М.О. Шульга; Інститут соціології НАН України. Київ, 2016, Вип. 3 (17). 546 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://www.msp.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України.
2. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
3. <http://www.president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
5. <http://www.ukrstat.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби статистики України.
https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html
6. Проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період на період 2015-2025. http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Projekt-Strategiyi-reformi_OZ.pdf.
7. Проблеми соціально-демографічного розвитку та соціальна політика в Україні. <http://www.niss.gov.ua/book/strateg2>.
8. <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm> - Офіційний сайт Головного управління статистики у Хмельницькій області.
9. <http://www.nbuuv.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.